

□ Anton Anderle

In de jaren tachtig en negentig had het *Poppenspe(e)lmuseum* regelmatig contact met de begaafde Slowaakse poppenspeler *Anton Anderle* (1944-2008), telg uit een befaamde volkspoppenspelersdynastie. Anton speelde nog geheel volgens de oude *stangpoppen-* en *marionettentraditie*. Hij bezocht regelmatig ons museum en wij zijn voorstellingen.

Via hem verwierven wij voor onze internationale poppentheatercollectie enkele fraaie stangmarionetten en interessante documentatie.

Dupák

In 1992 gaven wij Anton de opdracht een *dupák* (een typische Tsjechische en Slowaakse stang- en *trucpop*) te maken die *Jan Klaassen* moest voorstellen. Volkspoppentheaterdeskundige en beeldend kunstenaar *Hetty Paërl* maakte daar voor het museum twee illustraties van.

De karakteristieke hoofdpersoon uit de oud-Hollandse poppenkast is duidelijk te herkennen aan zijn grappige uiterlijk en vrolijke kostuum. Jan heeft een bochel en een kippenborst, een vooruitstekende rode neus en kin, grote ogen en een zeer brede, grijnzende mond. Onder zijn witte kraagje draagt hij een donkerrood pak dat afgezet is met gouden biezen. Uit de wit-met-rode pofmouwen steken houten handen en hij heeft klompen aan zijn voeten. Op zijn houten hoofd zit een naar voren hangende puntmuts met een belletje.

□ Een rekkende en krimpende pop

De stang waaraan de pop hangt, gaat door de kop en het stoffen lijf heen, en zit vast aan de houten heup. Het gat in de kop is iets wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de *dupák* is een touw vastgemaakt. De touwtjes gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhoutje. Door dit houtje op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en veert weer op. Behalve springen kan de *dupák* ook om zijn as draaien. Uitgerekt heeft de pop een lengte van ongeveer 80 cm.

□ Doepak

De *dupák*afbeelding wordt sinds 2007 gebruikt als beeldmerk voor **DoEPAK**, een educatieve *Poppenspe(e)lmuseumkruiemelkrant* en *-krabbel* voor jong en oud: een informatief, veelkleurig en meertalig (vouw)blad. De 'krabbels' zijn ook als pdf-bestand gepubliceerd en te bekijken op www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl.

De naam 'Doepak' – de Nederlandse uitspraak van het woord *dupák* – verwijst naar de werkwoorden 'doen' en 'pakken'. Met 'doe' en 'pak' worden de lezers aangespoord tot zelfwerkzaamheid. Een *dupák*figuur beweegt zich sprongsgewijs en stampend over een klein poppentoneel. **DoEPAK** springt van de hak op de tak door de wondere wereld van het poppentheater.

Zoals een *dupák* tijdens zijn optreden lang en kort wordt, zo komen in **DoEPAK** grote en kleine poppentheateronderwerpen speels aan de orde. Spreidt de *dupák* bij het rondzwieren zijn armen wijd uit, **DoEPAK** omhelst met korte tekstblokjes, tips, weetjes, vragen en antwoorden, plaatjes en doe-het-zelfactiviteiten het internationale poppen-, figuren- en objecttheater.

□ **Eerbetoon**

Enkele **DoPEPAK** uitgaven zijn een passend eerbetoon aan het werk van Anton: ze bevatten tips voor het maken van een *dupákdoosje* (nrs. 109a/d) of een *dupák-flessenhalsversiering* (nrs. 112a/d). In een uitgave over *filatelie* (nr. 40) en poppentheater is een afbeelding te zien van de eerstedagenveloppe van Post Slovensko

'Indonesia, Slovak' (2006-2007). Hierop zijn onder andere *wayang-golekfiguren* te zien en een karakteristiek portret van Anton Anderle met zijn zo geliefde *Gašparko* (de poppenclown uit het traditionele Slowaakse volkspoppentheater).

Dupák-**DoPEPAK** inspireerde ons ook in 2008 tot het maken van een kartonnen *Pastichetheatertje* (nrs. 39a/b/c/d). Het maakt deel uit van een (reizende) expositie over diverse poppentheatervormen, -technieken en -figuren.

Gašparko en Miško

In 1990 maakte Hetty Paërl, samen met *Otto van der Mieden* – directeur-conservator van het Poppenspe(e)lmuseum – een uniek *Poppenspe(e)lkwartet* en een poster over het volkspoppenspel. Voor een deel van de afbeeldingen heeft Hetty zich laten inspireren door authentieke poppen, theaters, decors, affiches en spelscènes. Op een

van de kaarten is de marionet *Gašparko* te zien, al galopperend op zijn witte circuspaardje *Miško*: een spelfragment uit een poppenvariétévoorstelling van Anton Anderle.

□ **Poppenspe(e)lmuseum en websites**

Op de sites www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl en www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 is informatie te vinden over de boeken-, prenten- en fotocollectie, onze educatieve uitgaven en documentatie over kunstenaars die zich lieten inspireren door het figuren- en het beeldend theater. Bovendien zijn er filmfragmenten op de bibliotheeksite te zien. Op verzoek kunnen video-opnames van (inter)nationale poppentheatervoorstellingen en -films vertoond worden. Raadpleeg ook eens het *poppentheater-abc* of maak een speurspel op www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs. Briefkaarten en posters zijn te koop in de *museumwinkel*.

- **Afbeelding:** Een springende dupák. **Illustratie:** Hetty Paërl ©, Amsterdam (1992), naar een dupák van Anton Anderle, Banská Bystrica/Slowakije (1991). **Collectie:** Poppenspe(e)lmuseum ©. **Bijlage:** afbeeldingen 1-5 met Anton Anderle, Juraj Hamar, Gašparko, Miško en Dupák-Doepak. **Tekst:** Otto van der Mieden ©, Vorchten/Nederland (11-02-2009). **N.B.** Deze tekst is tevens beschikbaar in het Engels en het Duits. Zie ook pamflet nrs. 3, 130c, 130d, 130e, 131 en Doepak nrs. 39a t/m 39d, 40, 109a, 109d, 112a en 112d.

Poppenspe(e)lmuseum ©

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21

www.poppenspelmuseum.nl www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2

www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspel.info

www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl